

'Lang leve het ambt!' door Margriet Gosker,

Gepubliceerd in: *Predikant en Samenleving* 70 (1993) 8, 5-6.

Hoe organiseer je een kerk? Moet er dan ergens in het land een groot bureau zijn met een deskundige centrale beleidsstaf, met een goed management, met veel professionele functionarissen, met een goed organisatieplan, met een uitgewogen kosten/baten-analyse en een helder zicht op wat het grondvlak precies aan informatie/toerusting/advies/injecties nodig heeft om zo doeltreffend mogelijk te kunnen opereren? De vraag van de redactie ligt er, en het verwondert mij niet, dat collega Nauta daar de nodige moeite mee heeft. Hij komt tot de conclusie, dat het eigenlijke probleem zou kunnen zijn, dat wij het ambt verkocht hebben aan de professionals. Een nieuwe doordenking van "*wat ambt is*" lijkt me dan ook geen overbodige luxe. Dat geldt wat mij betreft niet alleen voor het ambt van diaken, ouderling en predikant, maar zeker ook van het ambt van alle gelovigen. Er spelen mijns inziens verschillende zaken door elkaar heen.

Ik signaleer een langzaam verdampen van het ambtsbesef, dat niet alleen tot uitdrukking komt in veel kerkelijk taalgebruik dat bijna tot jargon geworden is, maar dat ook een rol speelt in de beleving van veel ambtsdragers zelf. Zij geven zelf vaak een zodanig functionele invulling aan hun ambt, dat het eigenlijk geen ambt meer is, maar veeleer een klus die nu eenmaal moet worden gedaan en waarvoor je mensen (vrijwilligers) nodig hebt. Een voorbeeld: Een gemeente zocht nieuwe ambtsdragers en schreef in het moderne jargon enkele gemeenteleden aan, in de veronderstelling, dat het beter was zo'n ouderwets woord als *ambtsdrager* (of nog erger: *ouderling*) maar te vermijden. De boodschap luidde ongeveer als volgt: "De kerk is een van de grootste vrijwilligersorganisaties met veel activiteiten en er is natuurlijk veel menskracht voor nodig om aan al die verschillende activiteiten vorm te geven. Een organisatie die de hele week actief is en zelfs op Zondag haar deuren voor de mensen open zet, kan haar alleen maar op peil blijven als er voldoende vrijwilligers zijn, die bereid zijn een functie op zich willen nemen."

Hoe modern dit ook klinkt, het is mij net wat te activistisch en ik mis het heilgeheim. Ik mis de notie van zoiets als de roeping tot het ambt van Godswege, de navolging van Christus en de vreugde om de gaven, die de Geest aan de gemeente schenkt. Hetzelfde euvel signaleer ik in de wijze waarop predikanten "van stek wisselen". Je kunt "solliciteren" of je wordt benaderd door een commissie, die je een profielschets (functieomschrijving) doet toekomen, benevens informatie over de werkplek. Men zoekt stevast het juiste schaap met de beroemde vijf poten, dat ter plekke "optimaal" kan "functioneren". Ook hier ontbreekt vaak de notie van de roeping tot het ambt, die ook kan bestaan bij een schaap met slechts drie poten en een doorn in het vlees. Kunnen de gaven van de Geest niet net zo goed geschonken zijn aan kwetsbare en door het leven gewonde mensen? Dan mis ik weer het besef, dat de Geest soms geheel eigen wegen met ons gaat en dat wij onszelf niet moeten laten verlammen en laten beperken door onze eigen regelzucht. Want dan doen wij onszelf tekort en staan de Heilige Geest Gods in de weg.

Ik signaleer met collega Nauta ook op bovenplaatselijk niveau een verdergaande professionalisering en functionalisering, die een hele papierwinkel met zich meebrengt, maar die ons in wezen niet echt helpt om aan de basis een levende gemeente van de Heer te zijn. Bureaucratie en hiërarchie liggen dan op de loer. Ik ben me daar heel goed van bewust geworden, toen ik tijdens een vergadering in bovenplaatselijk verband voor een bepaalde taak spontaan de naam noemde van een gewoon gemeentelid, dat ik daarvoor bijzonder geschikt achtte. Er viel even een stilte en toen noemde iemand een andere naam. Eerst merkte ik niet eens wat er eigenlijk gebeurde... Totdat ik me realiseerde, dat ik met mijn gemeentelid in mijn onschuld een landelijke functionaris gepasseerd zou kunnen hebben. En dat dus niet kon. Op dat moment werd ik me pijnlijk bewust van het goed functionerend mechanisme, dat de ene functionaris de andere oproept. Functionarissen kunnen zo'n sleutelpositie krijgen, dat ze (ongewild) alles naar zich toe trekken. Niets ten kwade van de mensen, die als functionaris op een bepaalde post gesteld zijn, maar het fenomeen functionaris draagt het grote gevaar in zich, dat men te regelend gaat optreden ten koste van de creativiteit van de gemeente zelf. Als de gaven van de gemeente onder de korenmaat blijven omdat we nu eenmaal zoveel functionarissen hebben, dan gaat het niet goed met de kerk.

Ik pleit dus voor een minimum aan functionarissen en een herwaardering van de ambten met een accent op het ambt van alle gelovigen. Ik hoop, dat mensen die aan de basis geroepen zijn een speciaal ambt te bekleden hun schroom verliezen. Dat ze voluit ambtsdrager willen zijn en die verantwoordelijkheid ook willen dragen. Nu geloof ik beslist niet, dat we dit besef in de gemeente werkelijk helemaal kwijt zijn. Maar het blijft wel onder water vanwege onze schroom om onbevangen over zulke dingen te spreken en vanwege onze angst om overdreven gevonden te worden. Vanuit de vaak veel te grote woorden, waarmee de kerken vroeger wel gesproken hebben is dat ook best te verklaren.

Tenslotte nog dit: de plaatselijke gemeente staat niet opzichzelf, maar maakt deel uit van heel Christus' kerk. Mijn pleidooi voor eerherstel van het ambt aan de basis betekent niet, dat iedereen alles zelf maar uit moet kunnen zoeken. Naast de Skylla van de hiërarchie loert de Charybdis van de versplintering. Een verbrokkeld en fragmentarisch gemeentelven is net zo goed een gevaar dat de kerk op dit moment bedreigt. Wil de kerk in de wereld van vandaag iets betekenen, dan zal zij een mond moeten hebben (Os Ecclesiae) om gezagvol te kunnen spreken in Christus' naam (Kerugma). Dan zal ze samen met anderen willen buigen voor God, in het besef, dat we elkaar nodig hebben in de éne Heer (Koinonia). Dan zal ze organen moeten hebben om haar dienstverlening aan de wereld gestalte te geven (Diakonia) en een hart dat klopt voor het getuigenis van haar Heer (Missio).